

Peccata minuta

Carmen Balcells

JOAN
Ollé

La vaig conèixer l'estiu del 96 a la sortida d'una representació de *Pels pobles (Über die Dörfer)*, de **Peter Handke**, que jo havia posat en escena al Mercat de les Flors; ella anava amb **Eduardo Mendoza**, que me la va presentar. No podia creure el que estava vivint, convençut com estava que **Carmen Balcells** –com Déu– no existia: em va embolcallar en una abraçada gran, llarga, sencera, com si ens coneguéssim des de petits, i va afegir: «Fa 25 anys vaig veure dues pe-

ces de **Handke** interpretades per **José Luis Gómez** al Teatre Capsa i ara acabo de veure això: es tanca un cicle; no crec que torni al teatre».

S'equivocava, ja que el 2005 al seu representat **Mario Vargas Llosa** li va donar per enfilarse a les taules com a comediant, i ¿com podia faltar la Mamá Grande al bateig teatral? Ella, que s'havia presentat 40 anys abans a Londres per oferir a un molt jove **Mario** –que compaginant mil estrambòtics oficis no arribava a fi de mes– la possibilitat de convertir-se de la nit al dia en escriptor professional.

Va passar a Mèrida. Tots, menys **Vargas Llosa**, sabíem i callàvem que la senyora **Balcells** estava entre el públic que abarrotava el Teatro Romano per veure la molt acreditada **Aitana Sánchez-Gijón** en el paper

de Penèlope i un principiant en el d'Odisseu. Mig minut abans de començar, la meua col·laboradora **Es-ter Nadal** es va adonar que Ulisses duia el seu Patek Philippe lligat al canell. «iMario, treu-te immediatament el rellotge i dóna-me'l!». I ell: «iPerò, per Déu, no me'l perdís, que és un regal de **Carmen Balcells**. iQuina pena que no hagi pogut venir!». Després dels aplaudiments, al sortir ella del barret del prestidigitador, **Mario** va plorar com un nen, com a Estocolm. I també **Carmen**.

«iHo sap tot!»

Vaig tenir la sort d'asseure'm al seu costat en el sopar que va seguir l'estrena, on l'editora va oficial d'amfritriona i cap de protocol. Parlava en

veu alta, donava ordres als cambrers, renyava **Mario** sense parar, com una professora enamorada; ell l'escoltava un pas enrere i en silenci, i quan intervenia era per brindar un nou tema a la seva amiga. De tornada a l'hotel, el nou actor em va dir quasi a l'orella: «Si algun cop necessites consell de qualsevol tipus, sigui el que sigui, parla'n amb **Carmen**: iho sap tot!». Em recordava **Mercè Rodoreda**: la seva manera de ser dona, els seus cabells blanquissims, les seves felices riallades...

Vaig compartir altres taules amb ella. Després dels cafès ens dirigia unes paraules per agrair la nostra presència i ens acomiadava amb una de les seves abraçades; no volia que ningú assistís al desmunatge del decorat: la seva cadira de rodes, la seva necessitat de ser ajudada... Un gran amic seu em va confiar una de les seves frases més terribles: «Donaria tot el que tinc per ser guapa un sol dia». ≡

Petit observatori

JOSEP MARIA
Espinàs

Quan un soci ja està cansat de l'altre

En el món familiar, arriba el moment en què els fills se separen dels pares, i també dels germans, per iniciar una vida pròpia. Per al matrimoni o la convivència és indispensable l'acord. Per a la separació, no. Encara que és preferible que la separació sigui pactada. Però això és una possibilitat. Els uns i els altres valoraran el que és convenient. Això és té present en el divorci però la negativa d'una de les parts no pot impedir que desaparegui la llibertat de la independència.

Ha canviat molt el món, i la història, des d'aquells temps en què era habitual exercir el poder de l'ocupació. Afortunadament, en alguns països de l'Europa d'avui, amb identitats nacionals històriques, s'ha vist com reconstruïen la seva independència. És evident que els interessos influeixen en les decisions. Txèquia no va posar cap obstacle a la separació d'Eslovàquia, que si no m'equivo- co tenia un índex de riquesa inferior, i es va treure de sobre un llast incòmode.

Com més obstacles es volen posar, més s'afavoreix una separació

El cas de Catalunya és significativa. Catalunya no és cap llast feixuc per a l'Estat espanyol. Al contrari. Les xifres de què disposen els analistes mostren que Espanya obté de Catalunya uns recursos de comprovada importància, i això li suposa beneficis. De manera que el país *petit* és molt útil per al *gran*. Sembla lògic que davant aquesta realitat, el tracte dels governs espanyols amb la identitat catalana hagués estat, des de fa temps, comprensiu amb aquesta realitat. No ha estat així.

Potser sóc ingenu fent una comparació que, de tota manera, no sembla allunyada de la lògica. En una empresa formada per dos socis, el que aconsegueix gestionar millors resultats no acceptaria les traves constants de l'altre. Ara ens trobem que, davant dels fets, el soci vol independitzar-se per poder treballar a la seva manera. Però l'altre li posa obstacles. Sense pensar que com més obstacles posa més afavoreix la separació.

Hi ha un Govern espanyol que no em sembla un bon empresari. ≡

ELS DISSABTES, CIÈNCIA

Període de reflexions

La manera d'estructurar el binomi ciència-universitat és clau i no ha sigut tractada en el debat polític

PERE

Puigdomènech

Estem convidats a reflexionar. Mai és tard ni mai sobra temps per pensar bé les coses sobretot quan es prenen decisions importants. Les decisions que tenim aquests dies sobre la taula semblen no tenir relació amb la recerca científica, però l'acabaran tenint. D'una banda, des de molts punts de vista hi ha aspectes de les decisions que es prenen des de la política que haurien de tenir en compte les dades de la ciència, i d'altra banda, siguin quines siguin les polítiques que es facin determinaran la recerca que es poartarà a terme a casa nostra en els propers anys.

El centre del debat polític està monopolitzat per temes que semblen més urgents i essencials que el paper de la ciència en la nostra societat. Però si examinem quines són les qüestions en les quals caldrà prendre decisions, veurem que l'impacte de la ciència i la tecnologia és essencial en moltes d'elles. Hi ha assumptes concrets per als quals es necessita una informació al més completa possible. Saber si hi ha perill de terratrèmols si es fa un dipòsit de gas al Delta o si cal autoritzar una prova amb mosques transgèniques són dos exemples de preguntes en les quals cal informació científica.

Però també hi ha qüestions que poden ser decisives per a la nostra societat a llarg termini. Quines seran les fonts de l'energia que neces-

sitarem en el futur; quin és el model d'agricultura que volem; com podem reduir els nostres efectes sobre el clima i com afectarà les nostres vides en són alguns exemples. Com tractem les dades que obtenim sobre nosaltres amb les càmeres de vídeo, amb els mòbils, les targetes de crèdit o en les nostres visites al metge és un altre d'aquests exemples en els quals, per decidir sobre ells, un element essencial és conèixer l'estat de la qüestió. Si tinguéssim a casa nostra un procediment per assegurar-nos que qui ha de decidir tingui la millor informació possible podria ser un element de reflexió perquè la resposta és que no el tenim.

En les nostres societats democràtiques actuals, d'altra banda, no ens conformem a esperar que algú prengui decisions sinó que els ciutadans volem estar al corrent de les raons de per què es prenen. Acops el resultat és que els ciutadans s'organitzen a favor o en contra d'una mesura determinada, decideixen participar o no en col·lectes de fons per a la recerca o volen tenir un criteri propi sobre el que mengen o quins tractaments de salut reben.

PERAIXÒ cal tenir bona informació i sovint el ciutadà necessita alguna manera d'orientar-se perquè els resultats de la ciència van apareixent de forma molt ràpida. Aquesta és una de les tasques del pe-

MONRA

riodisme. Un llibre recent ens parla de les activitats de divulgació científica i periodisme que s'han fet aquests darrers anys a Barcelona. És un llibre escrit per **Vladimir de Semir**, una de les persones decisives en el desenvolupament d'aquests temes a casa nostra. Es tracta de *Decir la Ciencia*, publicat per la Universitat de Barcelona, i hi fa un repàs de com es porta a terme la transmissió dels resultats i les teories de la ciència als ciutadans des d'una perspectiva històrica.

Un dels resultats més interessants d'aquesta activitat a casa nostra és un màster de periodisme científic de la Universitat Pompeu Fabra que ha permès formar un nombre important de professionals d'arreu del món en la divulgació de les qüestions científiques. En aquests moments en què el pe-

riodisme i la transmissió de la informació està sofrint canvis profunds, potser hauríem de reflexionar sobre la rellevància que donem a aquestes activitats els científics, periodistes, editors de diaris i tots els ciutadans.

També sabem que la ciència que es fa a cada país depèn de les decisions de la política. Hi ha tota una part de l'activitat científica, la més creativa, que es fa en entorns públics, en particular a les universitats i centres de recerca. La manera com estructurarem el nostre sistema de ciència-universitat i com el financem és una tasca de la política que no sembla haver estat massa present en el debat actual.

PERÒ LA QUALITAT de les nostres universitats, que està estretament lligada a la recerca que s'hi fa, tindrà un impacte sobre la dels nostres professionals, que seran necessaris per tenir empreses innovadores. De la mateixa manera, disposar d'una bona recerca en els nostres hospitals acaba tenint efecte sobre la qualitat de l'assistència sanitària. I la qualitat de com els nostres mitjans de comunicació transmeten la ciència als ciutadans acabarà tenint un impacte global en la qualitat de les nostres vides.

Cal suposar que avui hem de fer una reflexió sobre les nostres opcions polítiques. Potser també hi podríem incloure, sigui quin sigui el resultat de les actuals eleccions, una reflexió sobre com voldríem que en els anys que vénen integrem el coneixement científic en la nostra societat. ≡

Investigador.